

מראי מקומות- בבא בתרא ע"א

ואת חבירתה, אמרי' לעיל דאזתה קנה וחבירתה לא קנה, אפ"ה כאן קונה כולה, דזה הוי כב' שדות ואין מצר ביניהן. והק' הרש"ש, תינח לשי' רב (לעיל נ"ד), דס"ל דקנה כל השדה, אבל לשמואל דס"ל דלא קנה אלא מקום מכושו, מאי איכא למימר, והניח בקו'. עוד הק' הרש"ש, דלכאו' אינו דומה מחזיק בנכסי הגר לשאר ציורים של המשנה לענין קניית מטלטלין. שהרי קניית אגב לא שייך בהפקר, כיון שצריך לומר קני אגב קרקע, ובהפקר אין מי שיכול לומר לו קני. ולענין קנין חצר, ממ"נ, אם אינו משתמרת לדעתו, אינו קונה כלום, ואם משתמרת לדעתו, אז יכול לקנות אף מעות וכדו' ונלכאו' יש לע' בזה, די"ל דמה שאינו קונה מעות, אינו משום שיש חסרון במעשה הקנין, אלא דאין כוונתו לקנותם, דאין שייכים כ"כ להקרקע, וא"כ, שפיר י"ל דמיירי בחצר המשתמרת לדעתו, וצ"ע. עוד כ' הרש"ש דאין שייך קנין חצר כאן, ע"פ מש"כ הש"ך (חור"מ ר"ב, ג'), דמה שמונח בחצר בשעה שהוא קונה החצר אינה נקנית לו בתורת חצר, ודאי אין שייך לקנות המטלטלין בתורת חצר.

(ד) ה"נ מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב- כ' הריטב"א דאין למדים מזה לדברים אחרים, וגם אם יש בו יותר מק"כ אין בנו כח לומר כן, דהבו דלא להוסיף עלה. אולם ע' בט"ז (חו"מ רנ"ג, בסעי' י"ד), שהק' דלכאו' י"ל דהוי מתנה בטעות, דאולי לא נתנה אלא משום דס"ל דהי' מחזיק רק מאה. ותי' דהדרך הוא שלא לשייר קצת מהבית שנותן לו, אלא נותן לו כולו בעין יפה, ובאמת אילו הי' יודע שהוא ק"כ, הי' מפליג בו יותר. וכ' דה"ה דאם הוא יותר מק"כ דניתן לו, דאל"כ הו"ל להגמ' לומר דטפי לא, אבל כ' דהבית יוסף לא כ' כן. עוד כ' הט"ז דגם אם יש בית א' שהוא פחות מק' (וא' שהוא יותר), אין צריך לתת לו אלא אותו בית, דהמע"ה, דלא מהני עין יפה אלא שלא לנכות לו מההיא בית דק"ך מה שהוא יותר מק'.

(ה) ה"נ מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב- ע' במשנה למלך (זכיי' י', א') דדן בשכ"מ שאמר תנו ק' לפלוני והיו כולם צורות בק"כ דינרים, האם אמרי' דכוונתו ליתן בעין יפה,

(א) וצריך ליקח לו דרך, דברי ר"ע- ע' ברשב"ם לעיל (ע., ד"ה חוץ מחרוב), דכ' דהאי חוץ מחרוב פלוני דקאמר התם, היינו לשייר דרך להאי חרוב נתכזין. ומבואר מדבריו, דמה דר"ע ס"ל דהמוכר צריך ליקח לו דרך, היינו אפי' לדקלים וחרובין, דדוקא משום דאמר חוץ מחרוב פלוני, אמרי' דשייר דרך לעצמו, אבל בלא"ה, אמרי' דלר"ע צריך ליקח לו דרך, וכמו מי שמוכר ביתו, דצריך ליקח לו דרך לבור וגת. וע"ע ביד רמה כאן (אות י') דג"כ כ' כן, דאין לו דרך לחרוב וכו' אא"כ אמר חוץ מאלו. אולם ע' ברשב"א (שם) שחולק על דברי הרשב"ם בזה, וכ' דאפי' לפי ר"ע המוכר משייר דרך לעצמו לדקל וחרוב וכו', דגבי אילנות דמכחשי ארעא, שיורי שייר, דאי לא, אמר לי' עקור אילנך, שקול וזיל. וכיון דנחית לשייר קרקע, שייר קרקע גמור לפניו, לכל צרכי האילן, ואפי' תחתיהן וביניהן וחוצה להן וליטע אחרים במקומן, וכיון שיש לו מלא אורה וסלו, כ"ש שמששיר דרך לעצמו, וכדמשמע לקמן (פב.) דקנה דרך טפי ממה שקנה אורה וסלו.

(ב) בד"א במוכר, אבל כנותן מתנה נותן את כולה- פי' הרשב"ם דכל זה לענין דברים הקבועים בתוך השדה, אבל לענין מעות ותבואה שאין צריך לקרקע כלל, אז אינם נכללים אף במתנה. וע"ע במגיד משנה (מכירה כ"ו, ה') דדייק מדברי הרמב"ם דאפי' תבואה תלושה הצריכה לקרקע (ע' רשב"ם לעיל [סט.]) דביאר איך שייך תבואה תלושה שצריכה לקרקע) אינה ניתן עם הקרקע, ורק מה שהוא מחובר ממש נמכרת עם הקרקע, ודלא כדעת הרשב"ם דמבואר דאפי' תבואה תלושה יכול להיות נמכר עם הקרקע, אם עכ"פ צריך לקרקע, וע"ע ברמב"ן כאן שג"כ מביא מחלקותם והכריע כהרשב"ם.

(ג) המחזיק בנכסי הגר, החזיק בשדה החזיק בכולה- פי' הרשב"ם, ואע"ג דחשיבנא לי' לעיל כב' שדות, וגבי ב' שדות ומצר א' ביניהן והחזיק בא' מהן ע"מ לקנות אותה

לדור בו, אלא הביא דמסוף דברי הר"ן משמע דמה שהוא מותר דאורייתא הוא משום דע"מ כן הנחיל יהושע את הארץ, וא"כ משמע דאינו תלוי במח' זה.

(ח) ור' הונא דאמר כרבנן- הק' הריטב"א (לעיל בעמוד א'), לפי מה דרוצה הגמ' לומר דר' הונא לא אמר כן אלא בשי' רבנן, א"כ מהו הביאור בהא דאמר הגמ' לעיל "אע"ג דאמור רבנן הקונה ב' אילנות בתוך של חברו הר"ז לא קנה קרקע, מכר קרקע ושייר שני אילנות לפניו יש לו קרקע", אדרבה, לפי הרבנן דמוכר בעין רעה מוכר, היא הנותנת שמוכר קרקע ושייר ב' אילנות לפניו יש לו קרקע. ואפי' אם יש כאן חידוש דס"ל דמשייר כ"כ דאי נפלי הדר שתיל להו, מ"מ לא שייר לומר בזה "אע"ג דאמור רבנן". ותי' דצ"ל דזה לא הי' מלשון ר' הונא אלא מלשון דתלמודא, ולא שייר לשון זה אלא למסקנא דאפי' לר"ע.

ובאמת רוצה ליתן ק"כ, או לא. וכ' דלכאור' יהי' משמע מהגמ' כאן דכוונתו ליתן בעין יפה בכה"ג, דהא לא אמרי' דדלמא כוונתו לבית שיש במדינה אחרת, וא"כ ה"נ י"ל דלא אמרי' דאולי יש לו מנה קבור, וסיים בצ"ע. אולם ע' בנתיבות (רנ"ג, י"א) שכ' דאינו דומה, דבשלמא בבית, משמע דכוונתו לכל הבית, ואם נותן לו מבית זה רק ק' אמה ולא ק"כ, א"כ נמצא שלא נתן לו כל הבית, ולכן אמרי' דטעה וסבר שאינו מחזיק רק ק', אף דבאמת מחזיק ק"כ. אבל בצרור מעות, דאין קפידא אם יקח הק' זהובים לעצמו מהצרור, א"כ כיון שאמר לו רק ק' זהובים, מסתמא אין כוונתו להקנות לו אלא ק' זהובים.

(ו) אמר ר"ש מה טעם, הואיל ויונקין משדה הקדש- פי' הרשב"ם, דכיון דגדלים מהקדש, הרי גידולי הקדש כהקדש נינהו. וע' ביד רמה (סוף אות י"א) דכ' דכיון דינקי משדה הקדש, לכן לא שיירי' כלום לנפשו, אבל הנך דלא ינקי שיורי שייר נוצ"ע אם יש נפק"מ בין הטעמים, ואולי נפק"מ אם הקדיש האילן ועקרו רגע אח"כ, קודם שנתגדל כלום, דאם הטעם הוא משום גידולי הקדש, א"כ אינו גידולי הקדש כלל, ואם הטעם משום דלא שיירי' לנפשי' כלום, א"כ הכל הוי הקדש מיד.

(ז) ר"ש דאמר כר"ע, ור' הונא דאמר כרבנן- הק' הרשב"א, כי אמר ר"ש כר"ע מאי הוי, הא ודאי לכ"ע משייר לנפשי' יניקתן כל ימי חיי העץ, וא"כ אכתי ק' לר"ש, דהא מדנפשיהו קא ינקי, ולא משל הקדש, ולמה הוו הקדש. ותי' דאע"ג דודאי משייר לנפשי' מקום יניקתם, אבל אי"ז אלא גוף לפירות, ולא גוף הקרקע עצמו. וא"כ, כיון שגוף הקרקע של הקדש הוא, אי אפשר להיות השדה של הקדש ושיהו האילנות של הדיוט יונקין ממנו. אולם ע' בריטב"א דנקט דבאמת יש לו בעלות בזכות יניקתו, ומ"מ אין לו לעשות כן בהקדש, משום שגא' כיונקים משדה הקדש, ואסור משום מראית עין. ולפ"ז, הקו' על ר' הונא הוא, דאם איתא דלר"ע מי שמשייר אילן לעצמו משייר קרקע גמור, א"כ היאך יש אפי' מראית העין שיונקים משדה הקדש. וע' בקובץ שעורים (רצ"ב) דהביא מהר"ן ג"כ דאינו אלא מדרבנן, וכהריטב"א, אבל דייק מהרשב"א בנדריים דהוי מדאורייתא. וכ' דלכאור' תלוי במח' אם משכיר בית זה ושוב הקדישו המשכיר, אם מותר לשוכר